

СЕМАНТИКО-КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ ПОЗНАЧЕННЯ ДОПОМОГИ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Черкашина Аліна

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Науковий керівник: Савчук І. І.

доцент, канд. філол. наук

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Постановка проблеми. Поняття позначення допомоги є важливою реалією міжкультурної комунікації в сучасному світі, саме прохання про допомогу в різних культурах може бути сприйняте та зрозуміле абсолютно по-різному.

Людина часто бере участь у деяких типових діалогах, граючи при цьому певну соціальну роль. Такі типові діалоги (наприклад, типовий діалог вчителя та учня, або типовий діалог поліцейського та порушника) прийнято називати інституційним дискурсом: вони тісно пов'язані з проблемами міжкультурної комунікації (не знаючи, які норми дискурсу прийнято в даному суспільстві, людина не зможе адекватно провести діалог та взяти в ньому посильну участь). Прохання про допомогу також є частиною інституційного дискурсу: людина просить допомоги, загубившись у незнайомому місті, потрапивши у скрутну ситуацію.

Англійська мова є мовою міжнародного спілкування, що в багато в чому зумовило її повсюдне використання. Тому з'ясування того, як саме позначають собі допомогу носії цієї мови, чиї уявлення лежать в основі спілкування цією мовою іноземців, має не лише теоретичну, а й практичну значимість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вітчизняних і зарубіжних науковців приділяли увагу семантико-когнітивному підходу у своїх лінгвістичних дослідженнях, серед них: А. Вежбицька, К. Годдард, К. Гирц, Р. Джекендофф, Р. Лангаккер, Ч. Філлмор; в галузі теорії лексико-семантичного поля: Г. Іпсен, В. Порциг, Й. Трір, та інші.

Мета статті полягає у дослідженні семантико-когнітивного аспекту позначення допомоги засобами сучасної англійської мови.

Виклад основного матеріалу. «*Help*» в перекладі на українську означає – допомога, підтримка, послуга. Це слово корінням сягає XIV століття, та походить із давньоанглійської «*helpe*», та від германських мов «*hulp*», «*helfa*», «*hilfe*» – що в перекладі означає «слуга»; «допомога». Слово почали використовувати в англійській мові з 1600 року, в якості загального імені для слуг, і для робітників на бавовняних чи вовняних фабриках [1].

У словнику англійської мови Macmillan English Dictionary лексема «*help*» визначається як «*aid, assistance in something; a source of aid, remedy, relief; process helping someone, or what you do to help someone*» [2]. Згідно з словником синонімів англійської мови, у лексеми «*help*» виділяються наступні синоніми: «*aid*», «*assistance*», «*service*», «*support*», «*facilitation*», «*provision*», «*supply*», «*promotion*», «*encouragement*» [3;4].

Загальною складовою всіх синонімів є те, що всі вони визначаються як акт сприяння, що сприяє досягненню бажаного (*activity, act, actions, making*);

Диференціальні складові для синонімів представлені у вигляді наступних елементів значення: матеріальна допомога («*aid*», «*provision*»), відкриття доступу («*assistance*», «*facilitation*»), душевна допомога («*encouragement*») [5].

Таким чином, при зіставленні понятійної складової концептів, що вивчаються, не виявлено серйозних відмінностей, за винятком представленості такого сенсу, як «допомога в злочинних діяннях», який в англійській мові представлений лексемою «*abet*», що не відноситься до репрезентантам концепту «*help*». Крім того, зменшення лексичної представленості концепту «допомога» може свідчити зниження його культурної значимості.

Слово *to help* завжди вживається з найменуванням якоїсь іншої дії, і воно розуміється як «допомога у вигляді спільної участі у чомусь». Слово *to aid* значно частіше, ніж *to help*, є субстантивованим, і воно, на відміну від *help*, означає «допомогу взагалі», наприклад, *Medical Aid* або *Social Aid*. Об'єкт дії *to help* активний, об'єкт дії *to aid* пасивний, він просто сприймає допомогу, він при цьому пригнічений, хворий, *disabled* тощо. Слово *aid* вживається й у сенсі «*help*», тобто як позначення допомоги – спільної активності. Однак велика кількість субстантиватів показує, що суб'єкт *aid* активний, на відміну від її об'єкта – це «допомога – передача», а не «допомога – співпраця» [5].

«*He helped me to wrap the present for her birthday*». – Він допоміг упакувати подарунок на її день народження.

«*The secretary helped him fill out the application form*» – Секретар допомогла йому заповнити реєстраційну форму.

Дієслово *help* найчастіше вживається по відношенню до людей. Це цілком природно адже, все-таки, найчастіше допомога сприймається як акт доброї волі з боку інших людей.

«*He devoted his life and time to helping the sick people around the world*». – Він присвятив своє життя допомозі хворим по всьому світі.

Також ми можемо використовувати це слово стосовно неживих іменників, коли маємо на увазі, що щось буде корисним або марним у вирішенні проблеми.

«*Good sleep might help your headache*». – Гарний сон може допомогти тобі позбутися головного болю.

Crying won't help. – Сльозами горю не допоможеш.

Слово *to assist* та його похідні, на відміну від *aid* і *help*, має на увазі допомогу «у більш нейтральній ситуації». Якщо *help* або *aid* необхідно надати тому, хто сильно її потребує, то *to assist* можна і тому, хто не перебуває в складній ситуації:

«*He assisted the professor with organization of the conference*». – Він допомагав (асистував) професору в організації конференції [6].

Уявлення про допомогу різняться у різних культурах, варіюються залежно від розуміння ситуацій, у яких потрібна допомога, і навіть зразків, куди орієнтується суспільство. Проте загалом слід визнати, що у Великій Британії та США ставлення до допомоги різняться за двома параметрами: необхідність її надати і межі вторгнення в «особистий простір». Як показують літературні приклади, що формують один з основних рівнів сприйняття людиною світу, допомога у поданні американців обмежена вторгненням у «*privacy*» та нормами законодавства [7].

Так, типова допомога «українською» – співчутливі питання та обговорення особистого життя – буде сприйнята американцями як нав'язливість та присвоєння собі повноважень іншої людини – цим має займатися психоаналітик [7].

У населення Великої Британії допомога має бути надана відповідно до кодексу честі того, хто допомагає, незалежно від побажань того, кому допомагають. При цьому допомога сприймається швидше як дієва, ніж як

словесна: загальна стриманість у спілкуванні має на увазі діяльну допомогу, що виражається в активних діях [7].

Висновки. Узагальнюючи сказане вище, можна зробити висновок, що специфічність позначення допомоги в сучасній англійській мові переважно виражена в діяльнісному компоненті. Відмінними рисами з українською культурою можна вважати превалювання актів невмотивованої допомоги та відносно рівне співвідношення матеріальної та нематеріальної допомоги. Тоді як у англійській мові при позначенні допомоги можна виділити перевагу випадків нематеріальної допомоги, основними мотивами якої є особиста симпатія.

Список використаних джерел:

1. Томчаковський О. Г. Становлення англійської навчальної лексикографії. Записки романо-германської філології. Вип. 2 (43) 2019. С. 252-260.
2. The MacMillan English Dictionary (MM). URL: <http://www.macmillandictionary.com>. (дата звернення: 18.10.2023).
3. Словник синонімів української мови: В 2-х т. А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, С.І. Головащук та інш. К. : Наук. думка, 2001. Т.1 1040 с.
4. Oxford Learner's Thesaurus. A dictionary of synonyms. Chief editor Diana Lea. Oxford : Oxford University Press, 2008. 1008 p.
5. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org> (дата звернення: 20.10.2023).
6. Collins Online Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com> (дата звернення: 20.10.2023).
7. Загнітко А. Лінгвокультурологія: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. 287 с.